

Аляксандр Дракахруст

...нельга ўсё-ткі быць назіральнікам жыцця,
якім бы агідным яно часам ні было...

Што было, тое – было

З успамінаў і нататнікаў

111

Юбілей Майі Плісецкай. Паміраючы лебедзь. Геніяльныя рукі. Грымоты авацыяў. Мора кветак. Панаваньне ганарлівасці і пустаслоўя, якія поўняць яе і ў 70 гадоў.

А мне ўзгадваецца 1939 (ці 1940) год. Бясконца чарга ў даведачную НКУС на Кузьнецкім мосьце. Я з маім далёкім сваяком Жэнем Дэмбам стаю ад самага ранку. За намі – танютка, крыху рудая дзяўчына ў паркалёвай сукеначцы. Сьпякотна – ліпень. Тужліва – амаль усе маўчаць. У чарзе ў асноўным старыя (ці так мне падалася?), шмат заплаканых твараў. А з нас прэ маладосьць і, не зважаючы на драматызм сітуацыі, – жыцьцярадаснасьць. Жэня загаворвае з дзяўчынаю. Яна адказвае. Высьвятляецца: у яе ўсё, як у нас – узялі і бацьку, і маці. Запомнілася (вельмі ўжо незвычайны факт!): ейны бацька быў консулам (ці віцэ-консулам) на Шпіцбергене. Яна вучыцца ў харэаграфічнае вучэльні. Зьдзівілася, што выходзіў такі часопіс – “Чырвоная Бесарабія”, у якім намесьнікам рэдактара быў Жэняў бацька, Уладзімір Восіпавіч.

Пераклад
з рускай –
Сяргея
ВЕРАЦЫЛЫ.

Нам да пажадных дзвьярэй было далёка. І мы вырашылі паглядзець ці вялікая чарга ў Пракуратуру Саюзу на Вялікай Дзьмітраўцы. Паехалі ўтрох. Апынулася – ня менш. Зайшлі ў “стаяк”. Пілі каву з булачкамі. Расплочваўся Жэня. У яе былі капейкі, і ён ня ўзяў. Вярнуліся на Кузьнецкі, да вечару нас прынялі. Даведаліся: татам – па дзесяць гадоў бяз права перапіскі (тады яшчэ не разумелі, што гэта растрэл), мамам: маёй – восем (была ў партыі з 1920-га), Жэневай – пяць. Што атрымалі бацькі дзяўчыны, ня высветлілі. Агаломшаныя, адразу сыйшлі.

Дзяўчына гэта хутчэй за ўсё і была Майя Плісецкая: бацька – консул на Шпіцбергене, яна – у харэаграфічным. І сорака капеек у кашальку.

111

Дачытаў апошняю (і самую галоўную!) працу Жоры Коласа “Купалаў лёс: міфы і рэчаіснасьць”. Няўжо і гэта – у пясок? Тут літаральна кожны радок, кожны дакумент лямантуюць, зрываюць маскі, раскрываюць, зьнішчаюць разбуральнікаў беларускае культуры. А іхнія паслядоўнікі і прамыя спадкаемцы зноўку верхаводзяць, прэтэндуюць, указваюць. А народу – “да лампады”. А значнай частцы беларускае інтэлігенцыі – да фені. Як нібыта нічога і не было. Ужо нарадзілася новае пакаленьне “нахватаных” цынікаў, гатовых верай і праўдай служыць каму заўгодна і – пэўны! – цалкам здольных “паўтарыць тое, што прайшло”.

Я, шчыра кажучы, меркаваў, што пасля дзесяці гадоў выкрыцьця, праўдзівае, узрушвае душу інфармацыі (адзін “Архіпелаг” чаго варты!) ня знойдзецца, ня зможа знайсціся моладзь, якая зноўку пойдзе ў найміты, зойме ў газетах, на радыё, на тэлебачаньні месцы “зуброў” “вялікае эпохі” і эпохі застою.

Бач ты, не! Дастаткова было сьвіснуць, крыху-крыху (зусім лёгенька!) паклікаць – і зьявіліся, і пішучы, і вяшчаюць, і хлусяць. Ды яшчэ як! Тыя – сталінскія – хоць верылі (ці змушалі сябе верыць!). А гэтыя... Сёньня – за тых, заўтра – за гэтых. З тым жа напорам, нахрапам, бессаромнасьцю і “чэснымі” вачыма. Нат часам з бляскам. Навучыліся. Мараль? Сумленьне? “Гы-гы! За каго вы нас трымаеце!”

111

Вялікдзень. Габрэйскі, каталіцкі, праваслаўны. А я, як Швейк “па-за веравызнаньнем”. І нат не шукаю Бога. А ўжо ж якія людзі, якія розумы шукалі! Доўга, пакутліва. Катуючы сябе і бліжніх. Шукаючы і знаходзячы. А я вось магу бяз гэтага. І зусім не таму, што лепшы, мудрэйшы і дальнабачнейшы за іх – проста прывык абыходзіцца. І – жыву.

111

Максім Танк умеў быць іранічным у дачыненьні да самога сябе. Неяк мы перастрэліся ў кнігарні. Паказваючы на паліцу, дзе стаяў пажоўклы ад часу ягоны збор твораў, ён пасьміхнуўся: “Танкавая калона...” І дадаў: “Іржавее...”

Аднак нейкага разу перад выступам у Доме афіцэраў ён – у іншым настроі – сказаў:

“Я хоць іржавы, але т а н к...”

111

Сёньня Валодзью Караткевічу было б 65 год. Божа мой, класік, ідал маладых, нацыянальна-здуменных, і да гэтае пары, несумненна, адзін з найбольш чытаемых пісьменьнікаў. А помню яго яшчэ ў Каралішчавічах – вясёлага, дасьціпнага, зусім маладога і па-маскоўску “акаючага”. Яны з Рыгорам Барадуліным, які пісаў на той час па тры-чатыры вершы за адзін ранак, што называецца “давалі дразда”. Гэта тады склалі яны, сьмеючыся з Чэся Адамчыка (цвьярэзьніка на той час): “Чак,

чак, чак... Йдзе Адамчык у Апчак. А у гэтым Апчаку сто чакушак начаку". А моцна "ўзяўшы", дружна сьпявалі: "Кожны дзень мы п'ём літроўку за здароўе Пеці Броўкі. За здароўе Броўкі Пеці мы прап'ём усё на сьвеце..." Шмат пазней Рыгор быў рэдактарам і душапрыказчыкам Броўкі, свайго земляка, і меў да гэтага ў прыцыпе неадназначнага чалавека і паэта зусім іншыя пачуцьці.

"У кожнага нацыянальнага руху – свае рамантыкі, – казаў Караткевіч, – узгадай Сянкевіча, Крашэўскага". Ягоны рамантызм ня быў вопраткай з чужога пляча. "БЫЎ. ЁСЬЦЬ. БУДУ" – ён дакладна прадказаў свой лёс.

111

Гібель Купалы ў Маскве дагэтуль застаецца таямніцай. Пэўнае сьвятло на яе пралівае расповяд А.Куляшова, перададзены мне Навумам Кісьлікам (ён шмат перакладаў Аркадзя Аляксандравіча, і паміж імі былі самыя даверлівыя дачыненні):

...Прыехаўшы з фронту ў Маскву, А. А. зайшоў у гасьцініцу "Якар" (была такая ў Сталешнікавым). Там на той час месціўся ўрад БССР, які ўцёк з Менску. У калідоры Куляшоў выпадакова спаткаў Купалу. Іван Дамінікавіч быў змрочны, прыціснуты і падаваўся значна старэйшым за свае гады.

Купала, як распавёў Куляшоў, кінуўся да яго, абняў і заплакаў. І на вуха ў людным калідоры зашаптаў: "Гэта нам за ўсё... за калектывізацыю... і... словам, за ўсё... разумееш?.."

Куляшоў, паводле ягоных словаў, ачмурэла паглядзеў на Івана Дамінікавіча і хітнаў галавой, хаця ўнутрана не пагадзіўся.

Больш да гэтага эпизоду А. А. ў размовах з Навумам не вяртаўся.

111

Яркая і чыста расейская ілюстрацыя да парадоксаў нашага жыцця. 175-годдзе Дастаеўскага. Тэлевізійны кадр: камуністы ўскладаюць кветкі да ўзножжа помніка. Успамінаецца прапанова кіеўскага прафесара, зробленая Луначарскаму, які прыехаў каб прыцягнуць інтэлігенцыю да ўдзелу ў "манументальнай прапагандзе". Прафесар прапанаваў выбіць на мармуры: "Ф. М. ДАСТАЕЎСКАМУ – АД УДЗЯЧНЫХ БЕСАЎ". Стары быў і сьмелы, і разумны.

111

Яшчэ пра Фадзеева. Але спачатку – пра Адамовіча.

Вера Адамовіч прасіла напісаць успаміны пра Сашу. Але я так і не наважыўся гэта зрабіць. Мы не былі блізкімі, калі Саша жыў у Менску, тым больш – калі ён канчаткова пераехаў у Маскву. Тым ня менш, пры сустрэчах у нас бывалі цікавыя гаворкі.

Помніцца ў вагоне метро ён паспрачаўся са мною пра Астаф'ева. Тады шмат казалі пра перапіску з ім Н. Эйдэльмана. Я таксама абураўся і часопісным тэкстам, і недвухсэнсоўнымі эпісталамі Астаф'ева. Саша ж пераконваў мяне, што той нікольнік не падобны да Распуціна ці Бялова. Лічыў яго шчырым, неперадузятым пісьменьнікам, які, хаця ў чымсьці і памыляўся. Шчыра меркаваў, што Эйдэльман нейкім чынам "справакаваў" яго на рэзкія і не заўсёды прадуманыя адказы. Запомнілася: "Інерцыя рускага сялянскага мысьленьня... атавізм... Не, ня злоснае перакананьне, як у апантаннага Бярозкіна. Іншае..."

"Вось убачыш, ён яшчэ сябе пакажа!" – тлумачыў мне Саша. – Ён яшчэ напіша, што ўсіх здзівіць..."

Я тады не згадзіўся з Адамовічам. А ён жа, сталася, меў рацыю! Па-першае, Астаф'еў рашуча і крута парваў з "распуціншчынай". Па-другое, напісаў цудоўныя аповесці і ўзрушальныя раманы пра вайну. ("Праклятыя і забітыя"). І ў гэтым

рамане, і ў інтэрв'ю ў “ЛГ” (Іра Рышына ніколі не пацягнулася б размаўляць з мярзотнікам!) здолеў мужа ўзняцца над сваімі забабонамі і “предубеждениями”.

Саша ўмеў разбірацца ў людзях і, колькі я памятаю, рэдка памыляўся.

Ва Уладзівастоку, на 80-годдзі Фадзеева, мы некалькі разоў выступалі разам з В. Кароцічам (у той час ён быў папулярным украінскім паэтам і аўтарам даволі сацрэалістычнага рамана пра ўкраінскіх эмігрантаў-нацыяналістаў). Інтэлігентны, стасунковы, свойскі, ён вельмі спадабаўся Рыгору Барадуліну і мне. А Саша яго не прыняў – “Сьлізкі!”. Вядома, пасля гэтага ў Кароціча быў “Огонёк”. Але і былі сараматныя паводзіны ў дні жнівеньскага путчу.

Там жа, ва Уладзівастоку, я меў магчымасьць пераканацца ў імпрывізацыйным і аратарскім таленце Сашы.

У гарадскім тэатры была вечарына, прысьвечаная фадзееўскаму юбілею. Нехта са знакамітых масквічоў (па-мойму, Зальгін) раптоўна захварэў. І выступіць папрасілі Адамовіча. Ён пагадзіўся, але крыху засмуціўся – бо не рыхтаваўся. Мы сядзелі побач, і я паказаў яму выпадкова знойдзеную яшчэ ў Менску цытату з аднаго фадзееўскага ліста, у якім пісьменьніцкі генсек у агульных словах кажа пра Купалу і Коласа, пра іхнія вершы.

Праз некалькі секундаў Саша ўзняўся, і, крыху касалапячыся, рушыў да трыбуны. Ён бліскуча прамовіў пра ролю Фадзеева ў станаўленьні беларускай савецкай літаратуры, пра “Разгром” (раман гэты, як ён сам потым прызнаваўся, не чытаў ад школьных гадоў) і сарваў буру апладысментаў.

Саша быў чалавек з гонарам і не хаваў гэтага. Адноўчы, калі мы ехалі з нейкае літаратурнай вечарыны, ён бяз звыклае іроніі пачаў раптам казаць, што ў мяне, паводле ягоных назіранняў, адсутнічае пісьменьніцкая пыха і што ён лічыць гэта за сур’ёзны недахоп: “Патрэбна ня толькі верыць у сябе, але і пераконваць у гэтым іншых. Інакш нічога не даб’ешся!”

Сам ён менавіта так і рабіў.

Незабыўная ўсьмешка Сашы – усьмешка Несьцеркі: трошачкі хітраватая, зьнешне прастадушная, безадмоўна і пераможна дзейнічала на ўсіх, хто сустракаўся з ім.

111

Неўзабаве дзень народзінаў Грышы Бязозкіна. Калі я думаю пра тое, што ён памёр у 1981 годзе – да ўсяго, ня ўбачыўшы, не прачытаўшы, не паспытаўшы таго, давалося ўбачыць, прачытаць і паспытаць нам, – мне бясконца шкада гэтага цуда-чалавека. Я ўяўляю сабе, як бы ён – з ягоным тэмпераментам, апантанасьцю, страснасьцю – захапляўся, абураўся, уздымаў рукі да неба і патрабаваў “шмат-шмат гарэлки”! Расчараваньне, спад, вяртаньне на “грэшную зямлю” – усё гэта прыйшло б у свой час. Але спачатку, як і ўсімі намі, ім валодалі б захапленне і непамерная радасьць.

Размова ў бары пісьменьніцкага дому:

Бязозкін – Кучару:

– Айзیک, навошта ты мяне прадаў?

– Кінь, Грыша, давай лепш вып’ем! Гэй, прынясіце яшчэ каньяку!

– Айзیک, – навошта?

Кучар перажыў Бязозкіна на 15 гадоў. І калі ім наканавана сустрэцца “там”, яны, пэўна, паціснуть адзін аднаму рукі. Іх і ў гэтым жыцьці магнетычна цягнула адзін да аднаго – ката і ахвяру. Кучар проста ня мог без яго. І Грыц – таксама.

111

На магіле Грышы Бязозкіна – бюст, зроблены Азгурам. Усё-ткі стары тое-сёе разумее ў людзях і быў высокім прафесіяналам. Ён “схапіў” тугу заўсёдную, што

была на твары, асабліва ў Грышавых вачах. Нават падчас вясёлых і гаманкіх баляваньяў.

Я быў уражаны адным назіраннем! І ня толькі маім! Бронзавы твар Бярозкіна старэе з гадамі, робіцца яшчэ больш тужлівым і трагічным. Ці гэта мы старэем, і наша туга праецыруецца на знаёмы твар?

111

Саўковая прырода цяперашняй улады, афіцыйнага і афіцыйнага друку ды іншых СМІ робіцца асабліва відавочнай пры найпрасцейшым параўнанні. Шэсьцьдзсят гадоў таму газета “Звязда” (а, можа, нейкая іншая цэнтральная газета – цяпер ужо ня помню) груба і зусім бяздоказна нападла на “ворага народу”, “старога трацкіста” Дракахруста. Сам чытаў!

Прайшло столькі гадоў, былі вайна, “адліга”, выкрыццё культуры, перабудова – і вось спроба радыёхлусаў “наехаць” на сына Юру. У тым жа расперазаным нахабным і бяздоказным тоне. Абылгаць яго, дэскрэдытаваць, змяшаць з гразёю. Тыя ж метады і тыя ж прапагандысцкія клішэ. Тое ж убіваньне ў галовы куцых і хлуслівых, але звыклых абываталям думчак.

111

“Dum spiro spero”: пакуль дыхаю – спадзяюся. Правільна, зразумела? А калі дыхаць няма чым?

111

Не, нельга ўсё-ткі быць віжам жыцця, назіральнікам, якім бы агідным яно часам ні было. Нельга! Патрэбна хоць якая датычнасьць. Інакш – вечнае раздражненне бурчэнне, мізантропія. І правальная самота.

111

Як прыгаворваў Гарбачоў, трэба вызначыцца. Так, я – рускі пісьменьнік. Які ні ёсьць, а рускі. І, натуральна, “вялікі і магутны” бясконца блізкі і дарагі мне. Я мог бы паўтарыць сьледам за Забалоцкім: “Вечна верую ў жыццятворную, поўную розуму рускую мову!” Па-за ёй я не ўяўляю свайго існаваньня. Гэта мая родная стыхія.

Можа быць, таму я так добра разумею сяброў, для якіх такою ж стыхіяй ёсьць “родная мова”.

Адсутнасьць такога разуменьня, любая спроба падкрэсьліць выключнасьць, перавагу сваёй мовы над іншай ёсьць, на мой погляд, праявай лінгвістычнага шавінізму.

Гэткія спробы рабіліся заўсёды. Але цяперашнія бяруць прамы пачатак ад палітычных ды ідэалагічных устаноў “вялікага мовазнаўцы ўсіх часоў і народаў”. Ён, між іншым, таксама быў за білінгвізм. Але дастаткова адкрыта заўважаў:

“У ходзе скрыжоўваньня адна мова выходзіць пераможцай, захоўвае свой слоўнікавы запас і надалей разьвіваецца паводле ўнутраных законаў свайго разьвіцьця, а другая мова паступова страчвае сваю якасьць і паступова адмірае”.

Дыскурс гэты, дастаткова каравы стылістычна, тым ня менш, завяршаецца цалкам недвухсэнсоўнай высновай:

“Руская мова заўсёды застаецца пераможцай...”

Яшчэ б! Русіфікацыя заўсёды была закладам посьпеху каланізацыі.

”Скрыжоўваньне” – вольнае ці нявольнае – працягваецца да гэтае пары. Руская мова яшчэ канчаткова не перамагла, прынамсі ў беларускай вёсцы. Але ўзьнікла і працягвае сьцьвярджацца “трасянка” – пачварны “новояз”, што калечыць абедзьве мовы.

111

Аднойчы ў Каралішчавічах А. Куляшоў сказаў мне: “Патрэбна адарвацца ад сябе самога. Нельга эксплуатаваць уласныя знаходкі. Інакш – непазьбежны паўтор...”

Наогул жа гаворка была пра іншае – пра вершы Аркадзя Аляксандравіча, напісаныя на рускай мове. Пісаліся вершы гэтыя для армейскае газеты, у сьпешцы і мітусьні франтавога рэдакцыйнага жыцця. Сам паэт невысока цаніў іх. А між тым, па-мойму, былі сярод радкоў, пісаных “у нумар”, і вельмі таленавітыя. Напрыклад, верш пра дзяцей, якія спрабуюць “пабудзіць” сваіх мацяроў, скошаных чаргой з выпадкова наляцелага “месера”.

Паслухаўшы мяне, А. А. нечакана спыніўся і задуменна прамовіў: “А я ж мог стаць рускім паэтам... калі б жыцьцё склалася інакш...”

Думку сваю ён не працягнуў.

Я прыгадваю, як пры нячастых сустрэчах А. А., павітаўшыся, звычайна запытваў: “Як у вас з белмавай?” – падкрэсьліваючы іранічнай інтанацыяй гэтае слова з газетнай навамовы трыццятых гадоў. І задаволена хітаў галавой, калі чуў, што я ня толькі актыўна ўспамінаю мову, якую вывучаў у дзяцінстве, але і адмовіўся вызваляць сыноў ад урокаў “белмовы”: верыў, што яна прыдасца ў жыцьці. Прыдалася. Ды яшчэ як!

111

Падпісаў у “Нёмане” ліст з патрабаваньнем пакласьці канец цкаваньню Васіля Быкава на БТ і ў афіцыйнай прэсе. Патрэбна было больш рэзка, але і так добра. Перарываецца змова маўчаньня з нагоды ўсёй гэта агіднай сьвістапляскі, гэтага непрыстойнага шабашу. Хутчэй за ўсё ліст нічога ня зьменіць. Але прынамсі вызначыць пазіцыю, пакажа дачыненне, выкажа непрыняцьце. І гэта вельмі важна.

111

Учора затэлефанаваў Васіль. Верагодна, з падачы Рыгора Барадуліна. Незадоўга да званка мы з Рыгорам гаварылі пра публікацыю ў “Общей газете” (Гранін, Бакланаў, Ваншэнкін ды іншыя падтрымалі Быкава).

І вось у слухаўцы – знаёмы голас Васі, хрыплаваты, астматычны і вельмі стамлёны. Яшчэ б не стаміцца, нават калі і жыве ён зараз у адносна спакойных умовах! Бо колькі напісана толькі за апошні час! І аповесьці, і апавяданьні, і эсы, і прыпавесьці... А ўзрост, а гара хваробаў, а бесьперапынныя атакі ідэолагаў рэжыму і радыёхлусаў!

Размова пачалася як бы з сярэдзіны, нібыта мы даўно ўжо вялі яе і толькі ненадоўга перапыніліся. І адразу ж пра вайну. Хутка 22 чэрвеня. Шэсьдзсят гадоў ад пачатку... Ён – літаральна: “Акрамя раненьня, я яшчэ кантужаны вайной. І гэта, мусіць, да магілы”.

Так, мы ўсе “кантужаныя” ёю! Але ні ў кога няма такога таленту, такога несьціханага болю і адказнасьці, як у яго.

“Акопная праўда” – і толькі яна. Гэта пазіцыя Васіля ў адлюстраваньні вайны. Пазіцыя ня новая. “Але трэба паўтараць і паўтараць для тых, хто ня бачыў і ня ведае... Бо і ў наш час так лёгка патрапіць у якую-небудзь лакальную мясарэзку”.

Тое, што ён піша цяпер, – гэта спроба шчыра разабрацца ў вялікай народнай трагедыі, выклікаць у чытацкіх сэрцах жах пры адной думцы пра чалавеказабойства. І новая аповесьць “Балота” – усё пра тое ж. Толькі зьменьваецца вугал бачаньня, робіцца больш вострым, бескампрамісным. У аповесьці, як заўсёды ў Быкава, праблемы маральныя і псіхалагічныя, праблемы выбару, стойкасьці характараў, вернасьці сабе.

Загаварылі пра ягоныя новыя апавяданні. Мяркуючы па ўсім, даліся яны яму нялёгка. У іх сучаснасць, дакладна ўбачаная, драматычна перададзеная. У іх боль, якога няма ў творах мадэрністаў і постмадэрністаў, заклапочаных у асноўным у тым, “як бы сябе лепш назваць”. Асабліва пранізлівыя апавяданні пра наёмнага забойцу, былога “афганца”, і пра жанчыну, якая закалола віламі свайго мужа, старшыню калгаса, які здзекваўся з людзей.

І быкаўская “вайна”, і “мір” далёка ня ўсім прыходзіцца па душы. Таму Васілю, як я адчуў, такія дарагія словы разуменьня, спачування і падтрымкі.

111

Зьезд. На вялікае шчасьце, у цяперашняй задушлівай атмасферы пісьменьнікі паказалі сваю годнасць. Шчыра, востра і прынцыпова пастаўленыя галоўныя пытанні: незалежнасць, мова і – шырэй – культура. Пікантная падрабязнасць. У прэзідэнцкім звароце да зьезду, напісаным, натуральна, у ведамстве Замяталіна, гаворыцца пра “напружаны псіхалагізм прозы Быкава”. Цікава, як будуць зараз выкручвацца тэлевізійныя мярзотнікі, якія зусім нядаўна ахрысьцілі Васіля “літаратурным паліцаем”? Хаця, абцяруцца і будуць працягваць у тым жа духу. Не сумняюся.

111

Да пытання пра магчымасці беларускае мовы, ейнай гнуткасці, жывучасці, семантычнай шматстайнасці.

Рыгор Барадулін у некалькіх нумарах “Польмя” друкуе падборкі падслуханых (а, можа, і часткова складзеных ім самім) вершаў – “Песьні матчыны з Вушаччыны”. Які цуд! Якая мова! Якія хітрыкі сучаснага Несьцеркі! Каму б гэта ні належала – сапраўдны фальклор. Ня толькі ў слове – у самой рытміцы дух народнага сказу і скокаў. Дзіўна, што ніхто гэтага не заўважае.

Рыгор ня толькі знаўца фальклору, ня толькі эпік і тонкі лірычны паэт, але і калючы сатырык. Нядаўна зноўку пераканаўся ў гэтым. “Народная воля” перадукавала вядомы фатаздымак: Рыгор з чорным катом на плячы. Па пад здымкам – новыя радкі, што нарадзіліся ў паездцы па Прынямоньні:

Няма сумневу: ён даўно гатоў –
Указ чарговы, як заўсёды смелы,
Што трэба перафарбаваць буслоў,
Бо кожны бусел бел-чырвона-белы.

Я адразу ж пераклаў:

Сомнений нет: уже готов указ,
Как водится, решительный и смелый,
Чтобы сменить у аистов окрас –
Ведь каждый аист бело-красно-белый.

111

У купалаўскім тэатры забаронены... Янка Купала. Зьнятыя ягоныя “Тутэйшыя” – спектакль, які ішоў амаль дзесяць гадоў. Упершыню п’есу забаранілі яшчэ ў 1926 годзе бальшавікі (“Контррэвалюцыйная”!), а цяпер вось – праз 75 год – чынушы з Мінкульту, якія лічылі сябе беларускімі інтэлігентамі ды з усё моцы намагаліся патрапіць “у струмень”, робяць тое самае.

Што можа лепш праілюстраваць палітыку рэстаўрацыі, вяртання – няхай крыху на іншым падмурку – камунаіздэалагічных устаноў?